

STORTINGET

Innst. 349 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Prop. 90 L (2018–2019)

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i reindriftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking)

Til Stortinget

Sammendrag

Regjeringen la 5. april 2017 fram Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter. Regjeringen presenterte her en næringspolitisk melding om en samlet politikk for reindriften i Norge.

Meldingen la opp til lovendringer på noen punkter. Dette gjaldt følgende:

- Endring av formålsparagrafen slik at økologisk bærekraft prioriteres, jf. reindriftsloven § 1.
- Åpning for at opplysninger om siidaandelens reinntall blir tilgjengelig for andre i næringen, jf. reindriftsloven § 18.
- Etablering av et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein, jf. reindriftsloven § 33.

Stortinget behandlet meldingen og sluttet seg i hovedsak til meldingens forslag, jf. Innst. S. 377 (2016–2017). Det lå dermed til rette for en videre lovprosess. Under arbeidet med stortingsmeldingen ble det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL).

Reindriftsloven § 71 har bestemmelser om oppnevning av Reindriftsstyret. Reindriftsstyret er et kollegialt og sentralt beslutningsorgan med syv medlemmer, hvorav fire medlemmer skal oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet og tre medlemmer av Sametin-

get. Reindriftsstyret har blant annet en rekke lovpålagte forvaltningsoppgaver etter reindriftsloven.

Virketiden for Reindriftsstyret 2013–2017 løp ut 31. desember 2017, og nytt styre skulle oppnevnes. Sametinget ville imidlertid ikke oppnevne sine tre medlemmer. Uten et reindriftsstyre vil forvaltningen av reindriften på en rekke områder stoppe opp. I denne situasjonen, hvor Sametinget ikke har foretatt oppnevning av sine tre medlemmer, har departementet likevel oppnevnt sine fire medlemmer. På denne måten har man midlertidig fått på plass et beslutningsdyktig styre, med virketid frem til 1. juli 2019. Departementet har på den bakgrunn vært innstilt på å fremme forslag til endring i § 71, slik at staten kan oppnevne samtlige syv medlemmer dersom Sametinget ikke oppnevner sine.

Det har i den videre oppfølgingen vært konsultert med Sametinget og NRL om den tekstlige utformingen av reindriftsloven §§ 1, 18 og 33.

Det har også vært konsultert med Sametinget og NRL om forslag til endring i reindriftsloven § 71 om oppnevning av Reindriftsstyret. Se punkt 3 i proposisjonen.

Forslag til lovendringer ble 1. februar 2019 sendt på høring. Høringsuttalelsene har i stor utstrekning vært negative, jf. punkt 4 i proposisjonen. Som nevnt under punkt 4.2 i proposisjonen, er det i mange av høringsuttalelsene gitt uttrykk for at det bør foretas en helhetlig gjennomgang av reindriftsloven. Det er vist til at det ved gjentatte anledninger gjennomføres mindre lovendringer som i hovedsak er begrunnet i myndighetenes behov for styring og kontroll, og at fellesnevneren ved forslagene er en grunnleggende mistillit til reindriftnæringen.

Det etterlyses en vurdering av forslagene opp mot folkerettens regler.

Beriktiget

Når det gjelder en helhetlig gjennomgang av loven, mener departementet at dette er for tidlig. Loven trådte i kraft 1. juli 2007, og etter dette har vi hatt omfattende prosesser med utarbeidelse av bruksregler og fastsettelse av reintall. Det er viktige deler av loven som ennå ikke har fått virke fullt ut, og det er generelt behov for å høste mer erfaring med den.

Departementet har vurdert de innvendingene som har framkommet i høringen, men mener likevel at lovendringene, med unntak av formålsparagrafen og § 71, bør fremmes.

Når det gjelder formålsbestemmelsene i reindriftsloven § 1, har en forutsetning om at økologisk bærekraft skulle prioriteres, vært nedfelt i Sundvolden-, Jeløya- og Granavolden-plattformen. Mange som har uttalt seg i høringen, oppfatter imidlertid endringen som et klart signal om at regjeringen ønsker å svekke økonomisk og ikke minst kulturell bærekraft. Selv om dette ikke har vært hensikten, har regjeringen kommet til at man skal utsette dette til spørsmålene vedrørende bærekraftmålene er vurdert ytterligere.

Når det gjelder tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen og obligatorisk individmerking, forutsettes det gitt forskrifter som regulerer dette nærmere, og hvor det kan foretas nødvendige tilpasninger slik at gjennomføringen blir forsvarlig og hensiktsmessig. Både Sametinget og næringen vil bli involvert i forskriftsarbeidet.

Landbruks- og matdepartementet fremmer et forslag til endringer i reindriftsloven §§ 18, 33 og 34.

Det foreslås en endring i reindriftsloven § 18 som innebærer at opplysninger om siidaandelens reintall kan gjøres tilgjengelige for andre internt i næringen.

Det foreslås innført obligatorisk individmerking av rein ved en endring av bestemmelsene i reindriftsloven § 33. Denne individmerkingen forutsettes å komme i tillegg til den tradisjonelle merkingen med øresnitt. Det legges opp til en senere ikrafttredelse av denne bestemmelsen, slik at man får den tilhørende forskriften på plass. I § 34 foreslås det visse redaksjonelle endringer.

Når det gjelder reindriftsloven § 71 om oppnevning av Reindriftsstyret, er det i en avsluttende konsultasjonsrunde med Sametinget oppnådd en løsning, slik at Sametinget likevel oppnevner sine medlemmer. Det fremmes derfor ikke forslag om endringer i § 71.

Det vil være innføringen av individmerking og tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen som vil ha økonomiske og administrative konsekvenser. Krav om individmerker vil påføre næringen kostnader, men vil også bidra til et forenklet og raskere slakteoppgjør til gode for reineier. På sikt vil kravet bidra til å forenkle og effektivisere offentlige reintellinger betydelig og sikre forbruker trygg mat med kjent opprinnelse. Utvikling av Landbruksdirektoratets systemer for innhenting og

håndtering av data fra individmerker kan dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Når det gjelder tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen, legges det opp til at innsynsretten blir nærmere regulert i forskrift. Utgiftene ved dette forutsettes dekket innenfor eksisterende budsjettammer.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ruth Grung, Cecilie Myrseth, Nils Kristen Sandtrøen og Terje Aasland, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Linda C. Hofstad Helleland, Kårstein Eidem Løvaas og Tom-Christer Nilsen, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen og lederen Geir Pollestad, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Kristelig Folkeparti, Steinar Reiten, viser til at regjeringen har lagt frem Prop. 90 L (2018–2019) Endringer i reindriftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking). Komiteen viser til at dette lovarbeidet er en oppfølging av Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter, der Stortinget i Innst. 377 S (2016–2017) i hovedsak sluttet seg til meldingens forslag. Meldingen la opp til lovendringer på noen punkter:

- Endring av formålsparagrafen slik at økologisk bærekraft prioriteres, jf. reindriftsloven § 1.
- Åpning for at opplysninger om siidaandelens reintall blir tilgjengelig for andre i næringen, jf. reindriftsloven § 18.
- Etablering av et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein, jf. reindriftsloven § 33.

Komiteen viser til at i tillegg til §§ 1, 18 og 33 har lovarbeidet også omhandlet endringer i § 71 om oppnevning av Reindriftsstyret samt visse redaksjonelle endringer i § 34. Komiteen merker seg at det var betydelig motstand mot de opprinnelige forslagene, men at regjeringen har kommet Sametinget og NRL i møte på flere av punktene. Komiteen merker seg videre at den nye konsultasjonsrunden har gjort at staten, Sametinget og NRL nå står nærmere hverandre, men at det fortsatt er avstand på flere primærstandpunkter.

Komiteen viser til at Reindriftsstyret ikke har vært fulltallig etter at forrige styreperiode utløp, og at dette har hatt sammenheng med at Sametinget ikke har oppnevnt sine medlemmer til styret. Komiteen mener det er problematisk at Reindriftsstyret som forvaltningsorgan ikke har vært fulltallig, da forvaltningen av reindriften stopper opp på en rekke områder uten et fungerende styre. Komiteen merker seg at det er opp-

nådd enighet mellom staten og Sametinget, noe som gjør at Sametinget nå vil oppnevne sine tre styremedlemmer, og komiteen er tilfreds med dette. Komiteen merker seg videre at det som en konsekvens av dette derfor ikke blir foreslått endringer i § 71 om oppnevning av medlemmer.

Komiteen viser til at proposisjonen inneholder forslag til endringer i reindrifftsloven §§ 18, 33 og 34.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Granavolden-plattformen har nedfelt en forutsetning om at økologisk bærekraft skulle prioriteres i formålsbestemmelsene i reindrifftsloven § 1. Flertallet viser til at dette ikke har vært ment som at regjeringen ønsker å svekke økonomisk og kulturell bærekraft, men registrerer at det har blitt oppfattet slik. Flertallet viser til at regjeringen har kommet til at man skal utsette dette forslaget til spørsmålene vedrørende bærekraftmålene er vurdert ytterligere, og flertallet støtter denne vurderingen.

Flertallet viser til at det foreslås en endring i reindrifftsloven § 18 som innebærer at opplysninger om siidaandelens reintall kan gjøres tilgjengelige for andre internt i næringen. Flertallet understreker at dette gjelder siidaandelens reintall, og ikke enkeltutøveres reintall. Flertallet understreker videre at dette ikke er en alminnelig offentliggjøring av reintall, men at det kun vil gjelde internt i næringen. Flertallet støtter for øvrig forslaget til endring.

Flertallet viser til at det foreslås innført obligatorisk individmerking av rein ved en endring av bestemmelsene i reindrifftsloven § 33. Flertallet understreker at denne individmerkingen skal komme i tillegg til den tradisjonelle merkingen med øresnitt, og at dette ikke er et forbud mot den tradisjonelle merkingen. Flertallet har merket seg at det under næringskomiteens åpne høring om Prop. 90 L (2018–2019), og i møte mellom næringskomiteen og representanter for Sametinget, ble lagt stor vekt på den tradisjonelle reinmerkingen med øresnitt som et sentralt kulturbærende element i samisk reindriffts næring. Flertallet anerkjenner den kulturelle viktigheten av tradisjonelle øremerker med individuelt personlig mønster i reindriffts næringen og vil legge til rette for at denne tradisjonen videreføres også etter innføring av nytt system for obligatorisk individmerking av rein.

Flertallet viser til at forslaget om å innføre obligatorisk individmerking har til hensikt å bidra til mer presise og mindre ressurskrevende reintellinger, både for forvaltningen og for næringen selv. Individmerking vil også kunne muliggjøre et mer rettet avlsarbeid samt enklere rapportering og slakteoppgjør, i tillegg til god forvaltning av beiteressursene. Samtidig vil individmerking kunne bidra til betydelige forenklinger og økt sik-

kerhet i tilskuddsforvaltningen, samt dokumentasjon av tap av rein til bl.a. rovvilt. Flertallet viser til at det legges opp til en senere ikrafttredelse av denne bestemmelsen, slik at man får den tilhørende forskriften på plass. Flertallet viser til at type merke, utforming og hva slags informasjon de skal inneholde, reguleres gjennom forskriften. Flertallet mener det er viktig at dette gjøres i samråd med næringen, slik at det skjer på en måte som i minst mulig grad skaper problemer for den tradisjonelle merkingen. Flertallet har merket seg de betenkeligheter som næringen har til innføring av visuelle eller elektroniske ID-merker, og mener det er viktig at departementet bruker nødvendig tid på å prøve ut ulike alternativer i tett dialog med næringen for å finne den beste løsningen.

Flertallet mener videre at det vil være naturlig å invitere næringen til dialog om hvorvidt økonomiske støtteordninger for å implementere og drifte ny, lovfestet og obligatorisk individmerking av rein skal tas inn som en del av de årlige forhandlingene om Reindrifftsavtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at forslaget om individmerking av rein er blitt møtt med sterke reaksjoner innad i næringen, blant annet fordi man mener det ikke er synliggjort hvilken nytteverdi en slik ordning vil få. I den åpne høringen i næringskomiteen var det også flere som ga uttrykk for at de mener forslaget er for dårlig utredet, og at man derfor ikke har oversikt over hvilke konsekvenser en slik ordning vil få for reindrifften. Disse medlemmer er kjent med at både Sametinget og NRL er opptatt av at øremerking av rein er en sentral del av samisk kultur, og at man derfor er bekymret for at en obligatorisk ID-merking vil virke inngripende i kjernen av den tradisjonelle samiske reindrifften og kulturen.

Disse medlemmer viser til at Sametinget og NRL ved flere anledninger har bedt om en helhetlig revisjon av reindrifftsloven, da de mener at dagens reindrifftslov ikke ligger innenfor rammene av de folkerettslige prinsipper som de mener staten er forpliktet til å etterleve. Disse medlemmer har merket seg at Høyesterett i dommen om Femundsaken, jf. Rt. 872/2018, la til grunn at det er behov for en snarlig revisjon av reindrifftsloven. Disse medlemmer støtter en snarlig revisjon og viser til at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslo dette i Innst. 194 L (2018–2019).

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avvente innføring av en obligatorisk ID-merking av rein i påvente av en helhetlig revisjon av reindrifftsloven. Stortinget ber regjeringen i den forbindelse utrede spørsmålet om hvor

inngripende en obligatorisk ID-merking vil være for den tradisjonelle samiske reindriften og kulturen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen avvente innføring av en obligatorisk ID-merking av rein i påvente av en helhetlig revisjon av reindriftsloven. Stortinget ber regjeringen i den forbindelse utrede spørsmålet om hvor inngripende en obligatorisk ID-merking vil være for den tradisjonelle samiske reindriften og kulturen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i reindriftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking)

I

I lov av 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 18 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Departementet skal ved forskrift gi nærmere bestemmelser om at siidaandelens reintall skal være tilgjengelig for

utøverne i siidaandelen, i siidaen eller i reinbeitedistriktet, og på hvilken måte dette skal skje.

§ 33 første og andre ledd skal lyde:

All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens registrerte merke med øresnitt innen 31. oktober samme år som den er født. Fylkesmannen kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Reinen skal i tillegg, og innen samme frist som i første ledd, merkes med individmerke. Departementet skal fastsette nærmere bestemmelser om gjennomføringen av individmerkingen, herunder hva slags type merke som skal brukes og hva slags opplysninger merket skal inneholde.

§ 34 skal lyde:

§ 34 Merking ved overtagelse av eiendomsrett og midlertidig merking

I tillegg til registrert reinmerke med øresnitt og individuelt merke kan det anvendes øreklips ved overtagelse av eiendomsretten til rein som er merket med den tidligere eierens merke.

Midlertidig merking skjer med hårmerke eller øreklips. Midlertidig merking viser eierforholdet inntil merking i henhold til § 33 eller § 34 første ledd finner sted.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i næringskomiteen, den 28. mai 2019

Geir Pollestad

leder

Steinar Reiten

ordfører